

CONSCIÈNCIA
D'ARA
I la setmana que ve:
Elisabeth Lheure i
la fe baha'í

Estils

La religió xinesa de reverenciar a la família

Jordan Paper analitza la base cultural i social a la Xina a través del vincle entre morts i vius

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Entre la por i la fascinació, sovint mirem a la Xina com qui contempla una cal·ligrafia, amb l'encís i l'admiració dels traços i, alhora, la ignorància d'allò que s'hi diu. Aquesta barreja d'atracció i repulsa genera una tensió que no només esclata en la política internacional, ja que la diàspora xinesa és cada vegada més nombrosa arreu, també a Catalunya, i, per tant, l'esforç d'entesa és imprescindible.

“Fins que Occident no tingui una millor comprensió dels fonaments de la cultura xinesa, és a dir, de la religió xinesa, les relacions entre Occident i Xina estan condemnades a generar malentesos perillosos”, afirma el professor canadenc Jordan Paper, gran especialista en l'estudi d'aquest país asiàtic des de fa més de quaranta anys. Recentment ha publicat el llibre *Chinese Religion and Familism* (Bloomsbury), una excel·lent aproximació a un fenomen incompès o malinterpretat que suposa la base de la cultura, la societat i el govern a la Xina i que, paradoxalment, no tenim un nom exacte per denominar-la més enllà de la difusa etiqueta de “religió xinesa”, *Huaranjiao*, provinent del terme *xiao*, que se sol traduir per a “pietat filial” o, com proposa Paper, “reverència a la família”, el que en anglès ell anomena *familism*.

El cor de la societat

En un primer moment, el Partit Comunista Xinès, en especial durant la Revolució Cultural, va intentar destruir aquesta religió tradicional fonamentada en la família amb l'esperança de què la gent fos fidel a la societat entesa com un conjunt. El resultat, però, no va donar el fruit esperat, més aviat el contrari, portant el caos social i una certa destrucció dels valors morals. “Des de llavors -explica Paper-, el Partit ha promogut poc a poc aquesta religió perquè ha entès que és la base de l'ordre social”. Un dels exemples que posa aquest professor emèrit de la Universitat de York (Toronto) és l'enorme desenvolupament recent de les infraestructures del transport, amb costos milionaris, que respon a la necessitat de transportar milions de persones dues vegades a l'any a les seves zones natales, per la Festa de la Primavera -aquí coneguda com l'any nou xinès- i el

Una jove a l'interior d'un temple xinès. GETTY

Qingming -també anomenat dia dels morts- i, així, poder participar en els rituals dedicats a la família i al clan. Com reitera sovint el president Xi Jinping -revertint molts dels postulats del Partit en el passat- el *xiao* és “el cor de la cultura tradicional i el principal valor del socialisme”.

El propi ideograma per escriure *xiao* descriu molt bé aquesta religió, on el símbol utilitzat per referir-se a una persona gran es col·loca a sobre del símbol que significa nen. Segons Paper, es tracta de la religió més antiga del món que ha continuat viva i molt present en la vida de milions de persones.

Aquí el més sagrat és la família per ella mateixa, i això inclou els morts, els vius i els que encara no han nascut. “La relació entre morts i vius -explica aquest especialista- està im-

Important
En aquesta religió el més sagrat és la família i això inclou els morts

plicita en el concepte de *xiao*, on els pares cuiden dels fills i els fills, una vegada grans, cuiden dels pares, no només durant la vellesa, també una vegada han mort. Els morts i els vius tenen una relació recíproca, els vius tenen cura dels morts i els morts donen suport al benestar dels vius a través de l'àmbit espiritual. Si els problemes comencen a la família, es pot consultar un mitjà per tal de comunicar-se directament amb els morts”.

Els mitjans també es comuniquen amb els i les *shen*, que són esperits que no pertanyen a la família i que tenen grans poders, una mena de sants i santes. També podem traduir el terme com a “divinitats”. Aquestes divinitats, a través de la possessió, poden parlar, fins i tot es poden tocar i, per tant, com assenyala Paper, “la fe és irrellevant

quan les divinitats es poden experimentar i comprendre físicament”. Molts i moltes *shen* tenen temples oberts a tothom, a més d'ocupar un lloc destacat en els altars domèstics, com per exemple Guanyin, anomenada la Deessa de la misericòrdia, important també per als budistes i present en altres països asiàtics, com Taiwan o Tailàndia. “La religió xinesa és admirablement flexible i no està exempta d'humor -afegeix Paper-. He vist amulets amb la figura de Mao, considerat per alguns un *shen*, una divinitat”.

Difícil d'entendre a Occident

“Des del punt de vista occidental es fa difícil entendre com una religió pot ser una qüestió de família, ja que entenem la religió com la creença en Déu o en divinitats. A més, assumim que a totes les cultures la família és un valor important de l'ordre social. Però la diferència la trobem en el grau de valoració”, continua el professor. Com recorda, en les cultures cristianes, la família no és venerada i no se li dediquen rituals, i la continuació d'una persona un cop morta s'entén com una qüestió de la salvació individual i no s'integra en la dimensió espiritual de la família.

“A Occident -alerta- estem culturalment i religiosament programats per no reconèixer el *familism*, la religió centrada en la família. Més encara, en som antagònics, ja que va en contra dels valors occidentals contemporanis”. Sense anar més lluny, recorda Paper, la Declaració Universal dels Drets Humans tracta dels individus separats de la família i, quan aquesta es menciona, només es refereix a la família nuclear. Això se li sumen segles de males interpretacions de la mà de missioners cristians que titllaven de superstició i de pràctiques folklòriques el que en realitat era una pràctica religiosa fortament estructurada i arrelada a tota la societat, des de l'aristocràcia als camperols.

Una religió que no només és pròpia de la Xina, ja que es troba en parts d'Àfrica i Asia o també en la Grècia i la Roma clàssiques, i que té com a característiques principals les famílies nuclears i extenses dins d'una estructura de clan, on els individus estan psicològicament i socialment subordinats a la família i al clan, els morts continuen assistint als vius i les cases són els llocs principals per realitzar la majoria de rituals i, per tant, no és una religió gaire visible ni institucional. ■